

PLAN PRACY KOŁA OLIMPIJSKIEGO Z CHEMII cz. 2
„Uczenie (się) przez działanie”
NR FEKP.08.14-IZ.00-0005/23

Koło olimpijskie z chemii cz. 2 – pracownia analizy jakościowej		Czas realizacji : 6 tyg. x 4h =24h
ADRESACI: Zajęcia dedykowane są uczniom zakwalifikowanym do udziału w II etapie olimpiady chemicznej, oraz wybranym uczniom osiągającym znaczące sukcesy w konkursach chemicznych. Program obejmuje realizację treści dotyczących analizy jakościowej kationów i anionów, oraz ich mieszanin, związków kompleksowych, osadów, wybranych związków organicznych. Zajęcia realizowane są w formie zajęć laboratoryjnych (uczniowie pracują samodzielnie lub w parach).		CELE KSZTAŁCENIA: - wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności niezbędne do udziału w części laboratoryjnej II etapu olimpiady chemicznej - opanowanie procedur związanych z identyfikacją jonów i grup funkcyjnych - kształtowanie umiejętności logicznego i twórczego myślenia
Harmonogram zajęć		
Lp.	Tematyka zajęć i treści programowe	Termin zajęć
1.	Zajęcia wprowadzające – regulaminy, zasady pracy, zadania olimpijskie z analizy jakościowej - zasady pracy w laboratorium, przepisy BHP, tematyka olimpijskich zadań laboratoryjnych, grupy analityczne kationów i anionów, właściwości fiz.-chem. kationów i anionów, procedury służące do wykonania analizy chemicznej jonów, sporządzanie raportu (opracowanie wyników analizy). Test wstępny.	20.11.2025 czwartek godz. 15.30 - 18.30 s. 42
2.	Identyfikacja kationów w pojedynczych próbach i mieszaninach - właściwości kationów, reakcje charakterystyczne i grupowe, samodzielna identyfikacja jonów, sporządzenie opracowania i jego analiza	27.11.2025 czwartek godz. 15.30 - 18.30 s. 42
3.	Identyfikacja anionów w pojedynczych próbach i mieszaninach - właściwości anionów, reakcje charakterystyczne i grupowe, samodzielna identyfikacja jonów, sporządzenie opracowania i jego analiza	04.12.2025 czwartek godz. 15.30 - 18.30 s. 42
4.	Identyfikacja soli, kwasów i zasad oraz związków kompleksowych w pojedynczych próbach i mieszaninach - procedury identyfikacji soli, kwasów i zasad, właściwości związków kompleksowych, samodzielna identyfikacja substancji, sporządzenie opracowania i jego analiza	11.12.2025 czwartek godz. 15.30 - 18.30 s. 42
5.	Wykrywanie grup funkcyjnych związków organicznych - próby wstępne, właściwości grup funkcyjnych, samodzielne badanie i identyfikacja grup funkcyjnych, sporządzenie opracowania i jego analiza	18.12.2025 czwartek godz. 15.30 - 18.30 s. 42
6.	Analizy mieszane – identyfikacja substancji stałych i roztworów (przykładowa analiza olimpijska) - identyfikacja substancji, sporządzenie opracowania i jego analiza	08.01.2026 i 15.01.2026 czwartek godz. 15.30 - 18.30 s. 42

Efekty kształcenia:

Wiadomości - uczeń zna:

- zasady bhp,
- właściwości chemiczne badanych jonów (zdolność do tworzenia osadów, kompleksów, właściwości redox)
- zasady podziału jonów na grupy analityczne
- procedury analityczne

Umiejętności - uczeń potrafi:

- czytać i analizować tekst ze zrozumieniem
- na podstawie wstępnej obserwacji zaplanować ciąg doświadczeń prowadzących do rozwiązania problemu
- przeprowadzić obserwację rezultatów wykonanych doświadczeń, wyciągnąć odpowiednie wnioski,
- zapisać równania odpowiednich reakcji w formie jonowej
- sporządzić opracowanie zgodnie z przyjętymi standardami
- stosować właściwą nomenklaturę i skróty
- rozwiązywać problemy o charakterze jakościowym,
- właściwie postępować z odpadami;

Kompetencje – uczeń:

- dba o jakość i staranność wykonywanych zadań (w tym sporządzania opracowań)
- dzieli się wiedzą
- współpracuje w czasie wykonywania zadań zespołowych
- dba o bezpieczeństwo własne i innych uczestników zajęć

Kryteria sukcesu – uczeń poprawi wynik testu diagnozującego lub osiągnie 50% pkt. w cz. lab. na II etapie OCh

TEST DIAGNOZUJĄCY – KO cz. 2 – pracownia analizy jakościowej
„Uczenie (się) przez działanie”
NR FEKP.08.14-IZ.00-0005/23

Analiza tekstu

W probówkach 1-8 znajdują się roztwory zawierające pojedyncze substancje lub ich mieszaniny (co najwyżej dwie).

W analizowanych roztworach znajdują się dwa lub trzy **jony** (wspólny kation lub anion). Wszystkie roztwory są klarowne, a sześć z nich jest barwnych. Każda z substancji została użyta tylko raz.

Do sporządzenia roztworów użyto 12 spośród 14 podanych niżej związków:

$\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$	CoSO_4	BaCl_2	AgNO_3	$\text{Pb}(\text{CH}_3\text{COO})_2$	$\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$	CuSO_4
FeCl_2	CoCl_2	NaOH	$\text{Cr}(\text{OH})_3$	$\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$	NiCl_2	$\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$

Masz do dyspozycji roztwory: HNO_3 (2 mol/dm³), $\text{NH}_{3\text{aq}}$ (2 mol/dm³), H_2O_2 (5%) i papierki uniwersalne.

Ustal zawartość probówek na podstawie zebranych obserwacji:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
barwa/ odczyn	r. niebieski lekko kw.	r. różowy ≈ oboj.	r. niebieski lekko kw.	r. jasnozielony lekko kw.	r. żółty lekko kw.	r. ciemnozielony zasadowy	bezbarny obojętny	bezbarny ≈ obojętny
$\text{NH}_{3\text{aq}}$ + nadm.	Roztwór szafirowy (R1) + biały galaretowat y ↓ (O1)	niebieski osad (O2) brunatniejący po czasie + bezbarny roztwór nad osadem	↓ nieb. rno tworzy szafirowy roztwór (R3) + bezbarny roztwór	↓ zielony (O4) + roztwór nieb.fiolet (R4)	↓ ceglasy (O5) + bezbarny roztwór	brak obj. r.	brak obj. reakcji	↓ biały (O8) + bezbarny roztwór
HNO_3	+O1→bezb. r. +R1→↓nie b →r.nieb	+O2→r.różow y	+R3→ ↓nieb.brun. +nadm. kw. →r.nieb	+O4→r.ziel (R5)	+O5→r.żół.	↓szary + nadm.kw →r. ciemny granatowoszary	b.obj.r	↑ wydziela się char. zapach +O8→r.bezb
+p8	↓biały	↓biały	b.obj.r.	↓biały	↓biały	↓biały →rozp (zależy od proporcji reagentów)	↓biały	X
	O1+ alizaryna ↓czerwony		+p6 ↓ brun.nieb (O9) + NH_3 →rozt.	R5 + H_2O_2 + NH_3 →brunatny osad + r. nieb.fiol			+p1→↓biały	+p7→↓biały
+p3	b.obj.r.	↓biały		↓biały	b.obj.r.	↓ brun.	↓biały	zmętnienie
Wykryte jony								

Uzasadnienie identyfikacji:

Nr	Wykryte jony	Uzasadnienie wraz z jonowym równaniem reakcji jonu (tam gdzie to możliwe)
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego